

Miesto a význam základných hodnôt sudcovskej etiky v predpokladoch pre výkon funkcie sudcu

Kristína Puziová* – Dominik Šoltys**

DOI: <https://doi.org/10.24040/sap.2023.10.1.32-40>

Abstrakt:

PUZIOVÁ, Kristína – ŠOLTYS, Dominik: *Miesto a význam základných hodnôt sudcovskej etiky v predpokladoch pre výkon funkcie sudcu*. Predložený príspevok sa zameriava na predpoklady potrebné pre vymenovanie a riadny výkon funkcie sudcu tak ako sú ustanovené v podmienkach Slovenskej republiky. Okrem všeobecných predpokladov sa bližšie orientuje na predpoklady sudcovskej spôsobilosti, ktoré dávajú záruku, že funkciu sudcu bude vykonávať riadne. V tomto zmysle popisuje a skúma obsah pojmov morálny štandard a integrita sudcu s apelom na ich hodnotovú stránku profesijnej etiky sudcu.

Kľúčové slová:

sudcovská etika, hodnoty sudcovskej etiky, všeobecné predpoklady na vymenovanie sudcu, morálny štandard sudcu, integrita sudcu

The Place and Importance of Judicial Ethics Basic Values in the Prerequisites for the Function of a Judge

Abstract:

PUZIOVÁ, Kristína – ŠOLTYS, Dominik: *The Place and Importance of Judicial Ethics Basic Values in the Prerequisites for the Function of a Judge*. This paper aims at the basic prerequisites necessary for the appointment and proper performance of the judicial function in the conditions of the Slovak Republic. In addition to the general preconditions, it focuses on the preconditions for judicial competence, which provide a guarantee that he/she will perform the function of a judge properly. In this sense, it describes and explores the content of the moral standard and integrity of the judge to emphasize the values of the judicial ethics.

Keywords:

judicial ethics, values of judicial ethics, general preconditions for the appointment of a judge, moral standard of a judge, integrity of a judge

* Bc. Kristína Puziová, Právnická fakulta UPJŠ v Košiciach, študentka 2. ročníka Mgr. štúdia v odbore právo

** JUDr. Dominik Šoltys, Ústav teórie práva Gustáva Radbrucha, Právnická fakulta UPJŠ v Košiciach, odborný asistent

Úvod

V roku 2019 otriaslo verejnou mienkou v Slovenskej republike viacero korupčných káuz, ktoré sa bezprostredne dotkli niektorých právnických povolání, medzi ktoré patrili prokurátori, advokáti a sudcovia. Mediálny obraz o aktéroch tzv. Kočnerových káuz, medzi ktorými sa vyskytli aj sudcovia obrátil pozornosť okrem možných trestnoprávných a disciplinárnych následkov aj na úlohu a podobu právnej etiky sudcu.¹ Sudcovia, ktorí mali pôvodne ako piliere demokratického právneho štátu garantovať spravodlivosť, sa zrazu mali podieľať alebo inak prispievať k páchaniu trestnej činnosti. Tieto počiny v celej spoločnosti znížili právnu istotu. A tak sa o etiku sudcov začalo zaujímať viac ľudí častejšie a hlbšie. Nehovoríme len o ľuďoch, ktorí majú znalosti v tomto odbore, ale aj o študentoch a širokú laickú verejnosť. V podmienkach Slovenskej republiky nie je profesijná etika sudcov novinkou. Existuje tu dokument s názvom Základné zásady sudcovskej etiky, ktorý upravuje správanie sudcu pri výkone svojej funkcie ale takisto aj mimo nej.

Pohľad do okolitých i vzdialenejších krajín ukazuje, či už v minulosti alebo súčasnosti, že viaceré krajiny pripisujú tomuto etickým kódexom sudcov mimoriadny význam. S ohľadom na deľbu moci ako jeden z fundamentálnych princípov demokratického právneho štátu možno tvrdiť, že bez ohľadu na rozdiely v právnych kultúrach je práve sudca najdôležitejším reprezentantom súdnej moci. Jednoducho povedané, sudca má byť synonymom spravodlivosti. S ohľadom na rozdiely v právnych kultúrach možno tvrdiť, že sudca v kontinentálnych systémoch samotné právo nevytvára. Ideovo vychádza z Montesquieuho predstavy o sudcovi ako o „ústach zákona“.² Sudca tak dôsledne rešpektuje hranice medzi mocou zákonodarnou a mocou súdnou. V anglo-americkéj právnej kultúre sú v tomto smere zase postavenie a činnosť sudcu odlišné. Všíma si to aj James E. Moliterno a Paul D. Paton, keď píšú: „*V krajinách common law sudcovia tiež tvoria právo. Ich rozhodnutia majú precedenčnú hodnotu a slúžia k úprave správania verejnosti, a nie iba strán daného sporu.*“³ Napriek týmto rozdielom, však nemožno celkom opomenúť ani aktuálny vývoj, ktorý približuje rozhodnutia kontinentálnych sudcov čoraz viac k kvázi-precedenčnej povahe.

Cieľom nášho príspevku je bližšie venovať pozornosť základným etickým predpokladom výkonu funkcie sudcu tak ako boli formované a pôsobia v kontinentálnej právnej kultúre. Osobitne sa zameriame na podmienky výkonu sudcu v Slovenskej republike. Skôr než tak urobíme, preskúmame najprv všeobecné predpoklady výkonu sudcovskej funkcie v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky.

-
- 1 Napríklad, Ján Čipkár si všíma očakávania občianskej verejnosti, v zmysle ktorých sa výkon právnických profesií automaticky spája a realizuje v súlade s určitými etickými zásadami a právnymi normami, ktoré v konečných dôsledkoch ústia do potreby vytvorenia profesijnej etiky právnika. Pozri ČIPKÁR, J. *Etika a právo*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2010. s. 77.
 - 2 Charles-Louis de Montesquieu doslova hovorí: „*Avšak sudcovia vybraní z ľudu sú, ako sme povedali, iba ústami prednášajúcimi slova zákona; sú to bezduché bytosti, ktoré nemôžu zmierniť jeho silu ani jeho prísnosť.*“ Pozri bližšie MONTESQUIEU, CH.-L. *O Duchu zákonů I*. Praha : OIKOYMENH, 2010. s. 190.
 - 3 MOLITERNO, J. E. – PATON P. D. *Globální problémy profesní etiky právníků*. Praha : Wolter Kluwer, 2017. s. 155.

Všeobecné predpoklady výkonu funkcie sudcu

V podmienkach Slovenskej republiky sú všeobecné podmienky na vymenovanie sudcu vymedzené taxatívne. Tento typ podmienok ustanovujú čl. 145 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava“) a následne aj § 5 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príseďiacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sudcoch a príseďiacich“). Skupina všeobecných podmienok pozostáva z podmienok kvalifikačnej, vekovej, štátnoobčianskej, pobytovej a spôsobilostnej (t. j. právnej, zdravotnej, morálnej a etickej) povahy. Podľa nášho názoru ide o veľmi jasne a zároveň prísne vymedzené podmienky. Splnenie týchto predpokladov ako aj predkladanie návrhov konkrétnych kandidátov na vymenovanie za sudcu patrí Súdnej rade Slovenskej republiky (ďalej len „Súdna rada“). V tejto súvislosti v zmysle čl. 141a ods. 6 písm. c) Ústavy predkladá Súdna rada prezidentovi Slovenskej republiky (ďalej len „prezident“) návrhy kandidátov na vymenovanie sudcov. Prezident následne vymenúva navrhnutých kandidátov na funkciu sudcu v zmysle čl. 145 ods. 1 Ústavy.

Sudcom sa tak v podmienkach Slovenskej republiky môže stať iba občan Slovenskej republiky, ktorý má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky a úspešne dosiahol druhý stupeň vysokoškolského vzdelania v odbore právo. Okrem toho musí daný občan v deň vymenovania dosiahnuť aspoň 30. rok života. Rovnako sudca musí mať plnú spôsobilosť na právne úkony, a tiež byť zdravotne spôsobilý na výkon sudcovskej funkcie. Je samozrejmosťou, že sudca musí byť tiež bezúhonným, pretože bezúhonnosť poskytuje záruky budúceho spravodlivého výkonu funkcie sudcu a prispieva k celkovému obrazu o osobnosti toho-ktorého sudcu.

Medzi všeobecné predpoklady výkonu funkcie sudcu, ktoré odrážajú kvalifikačné predpoklady na funkciu sudcu patria dosiahnuté vzdelanie a úspešné vykonanie odbornej justičnej skúšky. V nadväznosti na uvedené je potrebné, aby osoba, ktorá sa má stať sudcom dosiahla aspoň druhý stupeň vysokoškolského vzdelania v študijnom odbore právo. Je potrebné aby sudca úspešne absolvoval odbornú justičnú skúšku. Prípravu na túto skúšku realizuje Justičná akadémia Slovenskej republiky a realizuje sa podľa jej skúšobného poriadku a v zmysle § 12 a nasl. zákona č. 548/2003 Z. z. o Justičnej akadémii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Kandidát na sudcovskú funkciu musí takisto úspešne absolvovať výberové konanie. Bližšie podmienky výberového konania na funkciu sudcu určuje vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 160/2017 Z. z, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o výberovom konaní na funkciu sudcu v znení neskorších predpisov. Zákon o sudcoch a príseďiacich však môže ustanoviť, kedy nie je potrebné, aby kandidát na sudcu podstúpil výberové konanie.

Dôležitou podmienkou takisto je, že sudcom sa nemôže stať nikto proti svojej vôli, a preto zákon ako poslednú podmienku ustanovuje súhlas sudcu na vymenovanie do funkcie. Tento písomný prejav vôle zhodný s výkonom funkcie sudcu musí obsahovať aj súhlas s pridelením na vopred určený súd.⁴

4 §5 ods. 1 písm. a) až i) zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príseďiacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Základné etické predpoklady výkonu funkcie sudcu

§ 5 ods. 1 písm. zákona o sudcoch a prísediacich uvádza, že kandidát na sudcu ako aj sudca musia spĺňať okrem vyššie uvedených podmienok aj predpoklady sudcovskej spôsobilosti. Tie dávajú záruku, že funkciu sudcu budú vykonávať riadne, t.j. spôsobom, ktorý neohrozuje dôveryhodnosť a dobrú povesť súdnictva. Prijímať stanovisko a presadzovať iné opatrenia voči tomu, či naplnenie týchto požiadaviek pred navrhovaním a vymenovaním kandidáta za sudcu ako aj ich napĺňanie počas výkonu funkcie sudcu sú splnené patria v zmysle čl. 141a ods. 6 písm. b) Ústavy a § 3b písm. b) zákona č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov do kompetencie Súdnej rady. Sudca je povinný v zmysle § 30 ods. 2 písm. f) zákona o sudcoch a prísediacich spĺňať predpoklady sudcovskej spôsobilosti po celý čas trvania funkcie sudcu, rovnako ako je povinný v zmysle písm. g) zmieneneho ustanovenia zákona dodržiavať zásady sudcovskej etiky.

V nasledujúcom obsahu tejto časti príspevku sa preto zameriame na obsah tohto pojmu ako aj hodnoty sudcovskej etiky, ktoré ho tvoria a prispievajú k riadnemu výkonu funkcie sudcu. Predovšetkým však § 5 ods. 6 zákona o sudcoch a prísediacich apeluje na morálny štandard, integritu sudcu, ako aj to, že sudca nemá obchodné, majetkové alebo finančné vzťahy s osobami z prostredia organizovaného zločinu, čím určuje náležitý a zodpovedný výkon sudcovskej funkcie. Z rozhodnutia disciplinárneho senátu vo veci 5Ds/2/2019 zase vyplýva, že morálny štandard a integritu sudcu „treba chápať ako určitú *spol'ahľivosť sudcu, teda, že je možné sa na neho spol'ahnúť, bez pochybností mu dôverovať, že je spôsobilý riadne dodržiavať všetky zákonom uložené povinnosti sudcu ako takého, ale aj dodržiavať etické zásady ako pravidlá etického správania sa sudcu, že sa zdrží všetkého, čo by mohlo narušiť vážnosť a dôstojnosť funkcie sudcu a bude dodržiavať všetky povinnosti aj voči súdnictvu ako stavu, t. j. šírenie dobrého mena súdnictva, a že neohroží dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov.*“⁵ Z tohto dôvodu sa zameriame na zvolené hodnoty sudcovskej etiky a etické pozadie, ktoré ich zabezpečuje.

Základnou požiadavkou medzinárodných zmlúv a vnútroštátneho práva je právo na spravodlivý súdny proces pre každého. Na to nadväzuje zabezpečenie nestrannosti a nezávislosti súdov. Sudcovská nezávislosť, a teda aj nezávislosť sudcu je základnou požiadavkou každého právneho štátu.⁶ V záujme právnej istoty a zvýšenia dôvery spoločnosti voči justícií je potrebné, aby si každý sudca osvojil etiku sudcov. Sudca pri výkone svojej súdnej moci a zároveň svojho povolania je viazaný Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a zákonmi, pričom jeho viazanosť sa viaže aj na medzinárodné zmluvy, ktoré majú prednosť pred vnútroštátnymi zákonmi. Túto viazanosť môžeme nazvať právnou. Čo však musí sudca spĺňať v morálnej rovine? Akými základnými hodnotami má disponovať?

Základnými, dôležitými a vyžadovanými hodnotami sudcu od štátu a spoločnosti je nestrannosť a nezávislosť pri výkone sudcovskej funkcie. Aj keď sa obe tieto hodnoty uvádzajú veľmi často spolu, predsa len možno zdôrazniť, že nejde o synonymá. Pod

5 Rozhodnutie disciplinárneho senátu vo veci 5Ds/2/2019, s. 5.

6 Hodnota 1, NEZÁVISLOSŤ, Zásada, Bangalórske zásady správania sa sudcov.

nezávislosťou vo všeobecnosti rozumieme, že sudca nesmie podliehať žiadnym vplyvom a silám mimo veci samej. To znamená, že sudca nie je viazaný príkazmi a tlakmi zo strán iných osôb, organizácií či inštitúcií, ktoré sa snažia pôsobiť na neho v procese rozhodovania a pri rozhodovaní vo veci samej. Podľa Sobeka: „*Nezávislosť sa stala základným poznávacím znamením spravodlivej súdnej moci.*“⁷ Napríklad, aj izraelský právny filozof a sudca Najvyššieho súdu Štátu Izrael Aharon Barak vytvára koncept sudcovskej filozofie, v rámci ktorého tvrdí: „*Sudcovská nezávislosť je ústrednou zložkou každej demokracie a má zásadný význam pre deľbu moci, pre právny poriadok a pre ľudské práva.*“⁸ Preto je veľmi dôležitá garancia nezávislosti sudcu už pri výbere uchádzača o túto pozíciu a rovnako aj po celý čas výkonu.

Naopak, pod nestrannosťou sudcu možno najbežnejšie rozumieť, absenciu akéhokoľvek predsudku alebo zaujatosti pri vynášaní rozsudku, ako aj v procese pred jeho vynesením.⁹ Takáto definícia vyplýva z kontinuity v rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci *Piersack proti Belgicku (1982)*, *Carvalho proti Portugalisku (1994)* a *Gautrin a ďalší proti Francúzsku (1998)*, na ktorú nadväzuje aj judikatúra Ústavného súdu Slovenskej republiky, Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a ostatných súdov v sústave súdnej moci Slovenskej republiky.¹⁰ Z uvádzanej rozhodovacej činnosti súdov tak vyplýva, že nestrannosť sudcov je nevyhnutným predpokladom riadneho fungovania sudcovského úradu a súčasťou spravodlivého procesu.

Na základe uvedeného rozboru medzi nezávislosťou a nestrannosťou sudcov tak možno tvrdiť, že nezávislosť a nestrannosť sa ako hodnoty sudcovskej etiky vzájomne podmieniajú. Lepšie povedané, nevyhnutnou podmienkou nestrannosti sudcu je jeho nezávislosť. Z tohto dôvodu nezávislosť a nestrannosť sudcu a celej súdnej moci garantuje právo. Dôležitým aspektom tejto záruky je aj spoločnosť a jej názor. Vyžaduje sa, aby aj verejnosť bola presvedčená o sudcovej nezávislosti a nestrannosti.¹¹ Sudca má vykonávať svoju funkciu nestranne, s profesionálnym prístupom, s absolútnou dôslednosťou a svedomito. Vyžaduje sa aby sudca uznával a dával do pozornosti nezávislosť, bezúhonnosť, morálnu integritu a nezávislosť súdnictva. Je neprijateľné aby sa správal nevhodným spôsobom či tak vystupoval alebo len taký dojem navodzoval.¹² Ak verejnosť prejavuje silným spôsobom akékoľvek emócie k účastníkom konania je to práve sudca, ktorého úlohou je vyvolávať a chrániť dojem nestrannosti čo najvyšším spôsobom vo všetkých takýchto konaniach. Ak má byť sudca nestranným a nezávislým, nesmie sa nechať ovplyvniť ani tlakom verejnej mienky.¹³

7 SOBEK, T. a kol. *Právní etika*. Praha : Leges, 2019. s. 197.

8 BARAK, A. *Sudca v demokracii*. Bratislava : Kalligram, 2016. s. 121.

9 Pozri ČAPUTOVÁ, Z. *Profesijná etika sudcov*. Pezinok : VIA IURIS, 2012. Napr. s. 51, 54, 60 a 89.

10 Pozri napr. Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 124/2010 z 26. augusta 2010 alebo Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Nc 24/2009 z 24. septembra 2009, prípadne ďalšie.

11 Článok III 4) Základy sudcovskej etiky.

12 Článok III 7) Základy sudcovskej etiky.

13 Napríklad § 242 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ustanovuje: „*Zakazujú sa zhromaždenia v okruhu 100 metrov od budov ústavného súdu a od miest, kde ústavný súd pojednáva.*“

Na sudcu sa s ohľadom na požiadavku jeho nestrannosti vzťahuje zákaz diskriminácie. Nesmie diskriminovať alebo akokoľvek znevýhodňovať osoby pri výkone svojej funkcie a musí sa riadiť zásadou rovnakého zaobchádzania. Inými slovami, držať svoje pocity pod povrchom. S týmto zákazom je úzko spojená ďalšia zásada etiky sudcu a to, že sudca sa nesmie prejavovať a ani byť členom v organizáciách, ktoré verejne dávajú na vedomie nenávisť. Vzťahuje sa to aj na všetky organizácie, ktoré stoja na nezákonnom diskriminovaní na základe rasy, etnického pôvodu, pohlavia, vierovyznania, národnosti alebo sexuálnej orientácie.¹⁴

Sudca ako osobná záruka spravodlivosti musí disponovať niektorými vlastnosťami. Súdny proces má byť vykonávaný s dôrazom na zásadu efektívnosti, hospodárnosti a v primeranej lehote. V záujme efektívneho procesu, ktorý má viesť k spravodlivosti: „*Sudca má vykonávať funkciu najmä s ľudskosťou, odvahou, serióznosťou, rozvážnosťou, pracovitosťou, rešpektom a schopnosťou počúvať.*“¹⁵ Sudca sa nesmie verejne vyjadrovať o prejednávanych veciach tak, aby mohli mať podstatný vplyv na meritórne rozhodnutie, na spravodlivý proces alebo samotné pojednávanie. Mohlo by sa tým nadobudnúť presvedčenie o jeho nestrannosti a zaujatosti. Výnimkou však sú už právoplatne skončené veci.¹⁶

Povinnosti pri výkone funkcií sudcu sú všeobecne známe, pričom sudca má povinnosť voči svojej profesii takisto aj vo svojom súkromnom živote. V širšom slova zmysle sa jeho povinnosť vzťahuje aj na občiansky život vo všetkých smeroch. Čo sa pod touto povinnosťou rozumie? Sudca nemôže svoju funkciu zneužívať vo svoj prospech alebo v prospech iných. Povolanie sudcu je nadradené akýmkoľvek osobným, ekonomickým záujmom konkrétneho sudcu. Jeho mimopracovné aktivity nesmú nabráť nemorálny charakter alebo zjavne ohroziť jeho výkon.¹⁷ Od sudcu predsa očakávame, že sa bude správať tak, aby bol vhodným príkladom pre každého. V opačnom prípade to má dopad nielen na samotného sudcu, ale i na celú právnu istotu k súdnej moci. To neznamená, že nemôže viesť spoločenský život, alebo mať mimopracovné aktivity. Pri každej svojej činnosti však musí mať na zreteli akú funkciu vykonáva.¹⁸ Nemôže prijímať dary ani iné výhody, ktoré by boli poskytované najmä za účelom ovplyvniť jeho rozhodovaciu činnosť alebo tie, ktoré taký dojem vytvárajú. Jeho rozhodovacia činnosť má byť vo všetkých aspektoch nestranná, nezávislá a spravodlivá. Snaha ovplyvniť sudcovské rozhodovanie môže mať aj tvrdšiu podobu. Sudca nemôže znášať a podliehať tlaku verejnosti ani poddať sa vôli násilného jednotlivca či skupín. Je zrejme, že sudca musí často čeliť nástrahám, ktoré majú jeden cieľ a to rozhodnúť v ich prospech. Z etického hľadiska by si sudca nemal vytvárať city a vnútorné pochody k žiadnemu prípadu alebo ku ktorejkoľvek strane v konaní. Nerozhoduje predsa na základe svojho vnútorného presvedčenia.

K účastníkom konania, k stranám, zúčastneným osobám na konaní ako aj ostatným osobám s ktorými príde pri výkone svojej funkcie do styku sa má správať dôstojne

14 Článok III 10) Základy sudcovskej etiky.

15 Článok II 2) Základy sudcovskej etiky.

16 Článok III 7) Základy sudcovskej etiky.

17 Článok II 3) Základy sudcovskej etiky.

18 ČIPKÁR, J. Etika a právo, s.109.

a zdvorilostne. Musí byť trpezlivý.¹⁹ Podľa Čipkára: „*Psychologické predpoklady sú taktiež dôležité pre výkon sudcovskej profesie, keďže úlohou sudcu je správne pochopiť, múdro zvážiť a spravodlivo rozhodnúť.*“²⁰ Preto sa aj vyžaduje na výkon funkcie sudcu vyššie vzdelanie. Sudca predsa rozhoduje o postavení, právach a požiadavkách tretích osôb. Preto je privilegované nezávislé rozhodovanie a predchádzanie svojvôle v rozhodovacej činnosti. Zaujatosť je neakceptovateľná.²¹

Záver

S nespravodlivosťou v našom živote sa stretávame čoraz častejšie. Pojem spravodlivosť nie je preferovaný a dôležitý len pre sudcov a celý súdny systém, ale aj pre nás, mladých ľudí a každého jednotlivca či skupinu osôb. Vyžadujeme ju v práci, v škole, pri kúpe a predaji tovaru a služieb, pri dopravnej premávke, od vlády v štáte alebo aj jednoducho, doma. Najdôležitejšou spravodlivosťou pre štát je však spravodlivý výkon súdnej moci. Pretože, ak budeme veriť v súdy a sudcov, budeme veriť, že naše práva a slobody budú chránené a domáhať sa spravodlivosti nebude namáhavé. Takže, súdy ovplyvňujú celý štát, spoločnosť a jednotlivca.

Z týchto dôvodov je obzvlášť dôležité napĺňanie hodnôt sudcovskej etiky ako základnej záruky dôveryhodnosti súdnictva. Avšak podľa nášho názoru, sudcu nemožno donútiť splňať dôsledne etický kódex²² a sudcovskú etiku len vonkajším systémom dohľadu, kontroly a ukladania sankcií, ale musí vychádzať z jeho vnútorného presvedčenia, vedomia a svedomia.²³ V tomto prípade je dobrovoľnosť dôležitejšia ako hrozba možného disciplinárneho či trestného konania. Na základe dobrovoľnosti plnenia sudcovskej etiky a presvedčenia, že je to správne, sudca splňa znaky právneho štátu. Pretože, ak by konal mimo práva, nemôžeme hovoriť, že ide o právny štát. Ak budeme mať istotu v sudcoch, budeme mať istotu v celú súdnu moc.

Literatúra:

- BARAK, A. 2016. *Sudca v demokracii*. Bratislava : Kalligram, 2016. 429 s. ISBN 9788081019210.
- BARON, P. – CORBIN, L. 2017. The Unprofessional Professional: do Lawyers Need Rules? In *Legal Ethics*, Vol. 20, Iss. 2, 2017. s 155-173.
- ČAPUTOVÁ, Z. 2012. *Profesijná etika sudcov*. Pezinok : VIA IURIS, 2012. 116 s. ISBN 978-80-970686-6-0.
- ČIPKÁR, J. 2010. *Etika a právo*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2010. 231 s. ISBN 978-80-7097-808-5.

19 Článok III 6) Základy sudcovskej etiky.

20 ČIPKÁR, J. *Etika a právo*, s. 110.

21 Tamže.

22 K otázke účelnosti dôsledného a presného vymedzenia profesijných povinností sudcu v etických kódexoch pozri napr. BARON, P. – CORBIN, L. The Unprofessional Professional: do Lawyers Need Rules? In *Legal Ethics*, Vol. 20, Iss. 2, 2017. s 155–173.

23 Porovnaj napr. HALL, K – HOLMES, V. The Legal Profession in Times of Turbulence. In *Legal Ethics*, Vol. 13, Iss. 2, 2010. s. 209–213.

- HALL, K – HOLMES, V. 2010. The Legal Profession in Times of Turbulence. In *Legal Ethics*, Vol. 13, Iss. 2, 2010. s. 209–213.
- JÁGER, R. – SCHNEIDEROVÁ, A. 2018. Terminological aspects of referring to and content expression in the Code of ethics for judges. In *Štát a právo*, Vol. , No. 1-2, 2018. s. 85–92.
- MOLITERNO, J. E. – PATON P. D. 2017. *Globální problémy profesní etiky právníků*. Praha : Wolter Kluwer, 2017. 212 s. ISBN 978-80-7552-838-4.
- MONTESQUIEU, CH.-L. 2010. *O Duchu zákonů I*. Praha : OIKOYMENH, 2010. 380 s. ISBN 978-80-7298-405-3.
- SOBEK, T. a kol. 2019. *Právní etika*. Praha : Leges, 2019. 462 s. ISBN 978-80-7502-333-9.
- Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 385/2000 Z. z. Zákon o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- Zákona č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- Zákona č. 548/2003 Z. z. o Justičnej akadémii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- Rozhodnutie disciplinárneho senátu vo veci 5Ds/2/2019.
- Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 124/2010 z 26. augusta 2010.
- Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Nc 24/2009 z 24. septembra 2009.
- Bangalórske zásady správania sa sudcov.
- Základy sudcovskej etiky.

Summary: The Place and Importance of Judicial Ethics Basic Values in the Prerequisites for the Function of a Judge

Authors stress the importance to fulfill the values of judicial ethics as a basic guarantee for a trustworthy judiciary. However, in their opinion, a judge cannot be forced to strictly comply with the code of ethics and judicial ethics only by an external system of supervision, control, and imposition of sanctions, but must be based on his inner conviction, consciousness, and conscience. This makes the whole problem more complex. It seems that the inner preconditions (determined psychologically or socially) are more and more important for just deciding the judicial cases. In this case, voluntariness is more important than the threat of possible disciplinary or criminal proceedings. Based on the voluntary fulfillment of judicial ethics and the belief that it is right; a judge fulfills the characteristics of the rule of law. Because if he acted outside the law, we cannot say that it is a rule of law. If we have confidence in the judges, we will have confidence in the entire judiciary.

Bc. Kristína Puziová
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Právnická fakulta
Kováčska 26
040 01 Košice
Slovenská republika
e-mail: kristina.puziova@student.upjs.sk

JUDr. Dominik Šoltys, PhD.
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Právnická fakulta, Ústav teórie práva Gustava Radbrucha
Kováčska 26
040 01 Košice
Slovenská republika
e-mail: dominik.soltys@upjs.sk

Obsah článku podlieha licenci Creative Commons Attribution 4.0 International Licence CC BY (Kristína Puziová - Dominik Šoltys).